

Stanowisko
sędziów Sądu Apelacyjnego w Krakowie
z dnia 27 października 2021 r.

I

Sędziowie w sprawowaniu swojego urzędu są niezawisli i podlegają tylko Konstytucji i ustawom (art. 178 ust.1 Konstytucji RP). Niezawisłość nie stanowi prawa podmiotowego sędziego, lecz chroni prawa Obywateli, będąc gwarancją prawidłowej realizacji konstytucyjnego prawa do sądu (art. 45 Konstytucji RP). Wynikają stąd szczególne obowiązki ochronne nałożone na organy władz „politycznych”, zobowiązanych tak do powstrzymania się od działań ingerujących w niezawisłość sędziego, jak i reagowania na zjawiska, które tej niezawisłości – choćby pośrednio – zagrażają. Z oczywistych więc względów władze polityczne zobligowane są do zaniechania instrumentalnego wykorzystywania procedur odpowiedzialności dyscyplinarnej sędziów za wykonywanie przez nich prawem przewidzianych kompetencji orzeczniczych.

Zachowanie reguł konstytucyjnych wymaga zatem powstrzymania się władz politycznych oraz organów administracji sądowej od działań, mających w swym zamierzeniu wywarcie wpływu na oczekiwany sposób rozstrzygania spraw sądowych. Stąd nie jest dopuszczalne podejmowanie kroków, których celem jest ukaranie sędziego za wydane orzeczenie sądowe – i to niezależnie od tego, czy jest to orzeczenie prawidłowe, czy nie. Każdy przejaw wpływu na sferę orzeczniczą sądów poprzez zastosowanie środków dyscyplinarnych bądź karnych stanowi formę bezprawnego przymusu państwowego. Z kolei obowiązkiem sędziego jest niepoddanie się działaniom władzy wykonawczej i ustawodawczej, ukierunkowanym na uniemożliwienie sądowi stosowania prawa w sposób wynikający z jego treści i przyjętej – w zgodzie z wiedzą i własnym sumieniem – wykładni.

Przejawem takiej niedozwolonej ingerencji w niezawisłość sędziowską jest wprowadzenie do porządku prawnego - ustawą z dnia 20 grudnia 2019 r. (tzw. ustawą kagańcową) – aktualnie obowiązującego rozwiązania, zawartego w art. 107 § 1 ustawy Prawo o ustroju sądów powszechnych. Wprowadzenie tej regulacji wprost ma wpłynąć na sferę orzeczniczą sądów, wyłączając możliwość prawidłowego stosowania art. 379 pkt 4 k.p.c. i art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k. Ocena taka została potwierdzona przez Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej, który w wyroku z dnia 15 lipca 2021 r. (sprawa C-791/19) wskazał, iż dopuszczenie, aby w przypadku sędziów sądów powszechnych treść orzeczeń sądowych mogła być kwalifikowana jako przewinienie dyscyplinarne (art. 107 § 1 usp) stanowi uchybienie przez Rzeczpospolitą Polską zobowiązaniom, które na niej ciążyą na mocy art. 19 ust.1 akapit drugi TUE.

W związku z tym apelujemy do Pani Prezes Sądu Okręgowego w Krakowie o bezzwłoczne uchylenie zarządzenia o natychmiastowej przerwie w czynnościach służbowych sędziego Sądu Okręgowego w Krakowie Macieja Ferka, wydanego w reakcji na działalność orzeczniczą sędziego. Przedmiotowe zarządzenie nie tylko narusza wyżej wskazane reguły, lecz także pozostaje w rażącej sprzeczności z przesłankami zawartymi w art. 130 ustawy Prawo o ustroju sądów powszechnych, mającym być podstawą w/w zarządzenia.

II

Ponownie przypominamy, że skutkiem podejmowanych przez władze polityczne działań jest postępująca degradacja funkcjonowania wymiaru sprawiedliwości.

To staraniem władz wykonawczej i ustawodawczej doprowadzono do powstania oczywiście wadliwej procedury nominacyjnej sędziów, a to na skutek powołania Krajowej Rady Sądownictwa w sposób wskazujący na polityczne podporządkowanie tego organu, wyeliminowanie czynnika sędziowskiego z procesu weryfikacyjnego kandydatów i poddania kontroli politycznej procesu awansowego na każdym jego etapie.

Efektom wprowadzonych zmian jest dysfunkcjonalność pracy sądów, wynikająca z powszechnie podnoszonych wątpliwości co do prawidłowości ukształtowania składów orzeczniczych sądów, w których zasiadają sędziowie powołani na skutek przeprowadzenia konkursów nominacyjnych z naruszeniem reguł konstytucyjnych.

Ponownie podkreślamy, że przy pełnieniu służby sędziowskiej koniecznością jest przeciwstawienie się bezprawnym aktom legislacyjnym. Jednocześnie obowiązkiem każdego sędziego jest wykonywanie – w maksymalnie możliwym stopniu – zadań z zakresu sprawowania wymiaru sprawiedliwości. Stąd zadaniem sędziego jest z jednej strony dbałość o zachowanie konstytucyjnych wymogów stawianych sądom, z drugiej - zapewnienie obywatelom bezpieczeństwa prawnego i przyznanie im ochrony prawnej.

Podstawowym zadaniem sądów jest zatem zapewnienie każdemu skutecznej ochrony prawnej. Nie zmieniają tego okoliczności związane z aktualnym działaniem sądów w nadzwyczajnych warunkach, wynikających z destrukcji systemu ustrojowego Państwa.

III

Jednocześnie zauważamy, że wykonywanie zadań związanych z zapewnieniem skutecznej ochrony prawnej nie może przybierać form i działań, których ostatecznym efektem jest całkowite pozbawienie stron tej ochrony.

Oczywista dbałość o rozpoznanie sprawy przez sąd odpowiadający wymogom określonym art. 45 Konstytucji RP oznacza konieczność badania w każdej sprawie, czy wadliwość procedury powołania sędziego orzekającego w danej sprawie powoduje naruszenie standardu niezawisłości i bezstronności. Kontrola ta spełnia służebną rolę dla realizacji podstawowego zadania sądu, jakim jest przyznanie stronie skutecznej ochrony prawnej. Tym samym weryfikacja prawidłowej obsady sądu nie jest dokonywana sama dla siebie, lecz stanowi element zapewniający realizację reguły określonej w art. 45 Konstytucji RP.

Tożsame wnioski wynikają z treści orzecznictwa TSUE, w tym z wyroku z dnia 6 października 2021 r. (sprawa C-487/19). Przedmiotem wypowiedzi Trybunału nie była przecież ocena, czy osoby powołane w wadliwej procedurze uzyskały formalny status sędziego, a jedynie, czy sąd, w składzie którego zasiada taka osoba spełnia wymogi niezależności, niezawisłości i bezstronności. Podobnie, zadaniem Trybunału nie było przesądzenie, jakie skutki dla bytu orzeczenia ma fakt jego wydania przez sąd wadliwie ukształtowany. Przedmiotem wypowiedzi TSUE była ocena warunków niezbędnych dla zapewnienia stronie skutecznej ochrony prawnej. To w tym kontekście w wyroku z dnia 6 października 2021 r. stwierdzono konieczność uznania za niebyłe orzeczenia, o ile „taka konsekwencja jest z punktu widzenia danej sytuacji procesowej nieodzowna dla

zagwarantowania pierwszeństwa prawa Unii”. Tym samym konieczność realizacji wymogu związanego z zapewnieniem skutecznej ochrony prawnej będzie decydować o tym, jakie działania – w konkretnej sprawie – są niezbędne dla zniweczenia skutków orzeczenia wydanego przez sąd wadliwie ukształtowany.

To z tych względów podzielamy pogląd, wyrażony przez Sąd Najwyższy w uchwale składu połączonych Izb: Cywilnej, Karnej oraz Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 23 stycznia 2020 r. (sygn. akt BSA I-4110-1/20). Dostrzegamy, że prezentowane przez Sąd Najwyższy rozważania prawne, których skutkiem było przyjęcie zawartego w tezach uchwały poglądu prawnego, są wyrazem dążenia do zapewnienia jednostce i urzeczywistnienia jej prawa do rzetelnego procesu. Jednocześnie służą interesowi wymiaru sprawiedliwości, dążąc do wypracowania jednolitych, przekonywujących ocen niestandardowego w demokratycznym państwie prawa stanu zagrożenia ustrojowej pozycji sądów i sposobów postępowania w szczególnych warunkach, w których czynności orzecznicze podejmowane są także przez sędziów powołanych w wadliwej procedurze nominacyjnej. Tym samym przedmiotowa uchwała stanowi próbę zagwarantowania – w możliwie największym stopniu – bezpieczeństwa prawnego jednostkom. Podzielamy zatem wyrażony przez Sąd Najwyższy pogląd, że zasadniczo różna jest skala i zakres procesowych skutków wadliwości powołania sędziego w zależności od typu sądu, do którego następuje powołanie i miejsca tego sądu w strukturze organów wymiaru sprawiedliwości. Przedmiotowa argumentacja uwzględnia odmienną statusu sędziego Sądu Najwyższego i sędziów sądów powszechnych. Ocena taka – w naszym przekonaniu – odpowiada także stanowi faktycznemu; inne bowiem występują motywacje i możliwości wpływu politycznego przy powołaniu sędziów do poszczególnych typów sądów. O ile zatem zasadna jest ocena o nieważności postępowania w każdym przypadku wydania orzeczenia przez Sąd Najwyższy, w składzie którego bierze udział osoba powołana na urząd sędziego na skutek wadliwej procedury nominacyjnej (ze szczególnym wyróżnieniem Izby Dyscyplinarnej), to podzielić należy wniosek, że w przypadku sądów powszechnych, dla przyjęcia sprzeczności składu sądu z przepisami prawa, niezbędne jest zbadanie, czy wadliwość procesu powołania prowadzi, w konkretnych okolicznościach, do naruszenia standardu niezawisłości i bezstronności.

Marek Boniecki
Andrzej Solarz
Barbara Baran
Sławomir Jamróg
Krystian Serzysko
Józef Wąsik
Robert Jurga
Krzysztof Marcinkowski
Paweł Anczykowski
Paweł Rygiel
Grzegorz Krężolek

Anna Kowacz-Braun
Jan Kremer
Monika Kowalska
Barbara Nita-Światłowska
Jacek Polański
Agata Pyjas-Luty
Barbara Polańska-Seremet
Wojciech Dziuban
Regina Kurek
Lucyna Juszczyk